

SUMARI

1. [EDITORIAL](#) : La temporalitat dels casos en el programa Interxarxes
2. [NOTÍCIES](#) : Seminaris, Web, Difusió...
3. [PROPERES CITES](#): VIII Fòrum Interxarxes - Diputació Barcelona, 11 d'octubre 2013. Com abordar els fenòmens de violència familiar
4. [MATERIALS](#): Cómo podemos beneficiarnos del Trabajo en red (juliol 2013)

Plenària del 8 de febrer de 2013

Reunió Consell Assessor 18 de desembre de 2012

EDITORIAL

Quan diferents professionals s'ajunten entorn d'una taula per posar en comú actuacions sobre un cas que comparteixen, ho poden fer de formes molt diferents. En tots els casos es parla de coordinació o de treball en xarxa, però l'experiència ens ha anat ensenyant que s'obté major funcionalitat, en favor de l'infant o la família atesa, quan aquesta trobada adopta el format d'autèntica conversa, quan els professionals asseguts escolten tant o més del que parlen.

El que des d'Interxarxes hem anomenat *construcció del cas* suposa precisament això, entendre que l'actuació interdisciplinària ha de perseguir molt més que l'acumulació d'informacions, i es proposa, de fet, la reflexió compartida sobre fenòmens i esdeveniments, i també sobre propostes, que no haurien existit sense aquest encontre amb voluntat col·laborativa.

Si en diem *construcció* és, d'una banda, perquè allò que n'obtenim no existia abans: ha calgut cercar-ho voluntàriament. Però, d'altra banda, és construcció també perquè es projecta cap al futur en forma de suggeriments i propostes d'acció que es generen, es confegeixen, fruit de la conversa. El cas és, aleshores, el subjecte (infant, adolescent o família) en el cap i en l'acció dels que es proposen ajudar-lo a millorar la seva vida.

Però, quan comença i quan acaba aquesta construcció? Quins són els indicadors que ens ajuden a veure en quin moment estem del procés?

Després d'haver constatat la dificultat que en força ocasions teníem els professionals per identificar el moment d'aturar la continuïtat d'un Equip de cas, que de vegades allargava la seva vida any darrera any, des del programa ens vam interrogar sobre la temporalitat dels casos i aquest ha estat el punt central de reflexió a les Plenàries d'enguany.

Perquè començàvem a veure que la bondat constatada de l'acció col·laborativa entre els professionals, podria esdevenir un redós adormidor i enganyós si ens deixàvem arrossegar per la inèrcia o per la seguretat que un equip que anava consolidant-se podia oferir als seus membres.

I és que molts dels malestars severs que donen lloc a la creació d'un equip Interxarxes, és possible que només millorin de forma destacada en alguns dels seus vectors, mantenint-ne alguns altres en una situació amb prou feines sostenible. Però la cronicitat d'algunes situacions no hauria de confondre's amb la immobilitat: que no canviï tot, que no "es resolgui la situació", no significa que no hagi canviat allò que es perseguia centralment per a la millora de la situació de la criatura o la família. L'element que pot ajudar-nos a guiar les nostres decisions en relació a la temporalitat dels equips, és la millora en relació als objectius plantejats de forma compartida per part de l'equip de cas.

Així, observem que en ocasions, malgrat algunes millores desitjables no s'han produït, un nen o un adolescent ha modificat sensiblement els comportaments que van motivar l'inici de la intervenció en xarxa: s'han reduït de forma significativa les conductes agressives, ha desaparegut l'absentisme escolar... de tal manera que, el propi subjecte, ens mostra l'emergència d'un nou camí que

comença a recórrer. No podem posar la mà al foc assegurant l'èxit garantit d'aquest curs encetat, caldrà, a més, la intervenció continuada d'un o diversos serveis en relació a aquest cas, però aturar el dispositiu complet que suposa l'equip de cas, ja és possible. Fins i tot a risc d'haver-lo de re-encetar alguns anys més tard.

I és que si l'inici de la intervenció en xarxa en relació a un cas és una construcció, la decisió de sortir-ne ho és també.

I en aquesta reflexió estem.

Ramon Almirall
Coordinador del programa Interxarxes

NOTÍCIES

Reunió anual del Consell Assessor

El 18 de desembre de 2012, a la sala Lluís Companys de la seu del Districte Horta Guinardó, va tenir lloc la reunió anual del Consell Assessor del programa Interxarxes presidit per la Sra. Francina Vila, Regidora del districte d' Horta Guinardó del Ajuntament de Barcelona.

El Consell està format pels representants de les diverses institucions que hi col·laboren: Districte d'Horta-Guinardó; Institut Municipal de Serveis Socials i Àmbit de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports de l'Ajuntament de Barcelona; Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona; els Consorcis d'Educació, Sanitari i de Serveis Socials de Barcelona i els Departaments de Benestar Social i Família, i de Salut, de la Generalitat de Catalunya.

Després de la salutació i benvinguda per part de la regidora Sra Vila, el primer punt de l'ordre del dia va ser la constitució de l'actual consell assessor format per: **Sra. Francina Vila**, Regidora del districte d' Horta Guinardó, Ajuntament de Barcelona, **Sra. Assumpta Soler**, directora de la Direcció de Serveis a les persones del Districte d' Horta Guinardó, Ajuntament de Barcelona, **Sra. Angels Canals**, gerent del Institut Municipal de Serveis Socials, Ajuntament de Barcelona, **Sra. Ros Martínez**, direcció territorial Serveis Socials Horta Guinardó. Institut Municipal de Serveis Socials, **Sra. Rosa Ma. Serrasolsas**, directora dels Sectors Sanitaris dels districtes d' Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Andreu, **Sra. M. Àngels Betriu**, Departament de Benestar Social i Família, responsable del CDIAPs, **Sra. Cristina Molina**, directora Pla director de salut mental i addiccions, **Sra. Assumpció Pujol**, Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, **Sr. Ramon Almirall**, coordinador del programa Interxarxes, **Sra. Lidia Ramírez**, adjunta a la coordinació del programa Interxarxes, **Sr. Artur Acevedo**, membre del Comitè Tècnic del programa Interxarxes.

Es van excusar: **Sr. Angel Miret**, gerent de Qualitat de Vida, Igualtat i esports, **Sr. Jordi Sánchez**, director de família i Serveis Socials, **Sra. Àngels Canals**, gerent del Institut Municipal de Serveis Socials, i **Sra. Rosa Alemany**, Consorci de Serveis Socials.

En segon terme, el Sr. Ramon Almirall i Sra. Lidia Ramírez, respectivament coordinador i l'adjunta a coordinació del programa Interxarxes, van exposar els trets rellevants de la memòria d'activitats del passat curs 2011/2012 i les previsions per al 2013, consistents en l'atenció de casos, les sessions de formació: 3 plenàries, el fòrum Interxarxes-Diputació de Barcelona, les reunions del Comitè Tècnic i les activitats de formació amb mares i pares.

Tot seguit, a càrrec d'en Ramon Almirall, es van presentar i ressenyar els resultats de la recerca realitzada pel programa Interxarxes "Costos i beneficis del model Interxarxes. Estudi valoratiu de l'experiència del programa Interxarxes 2000-2010", entregant a tots els membres un exemplar de la publicació recentment editada pel Districte d'Horta-Guinardó.

Es va cloure la trobada després d'un torn d'intervencions dels membres i amb el propòsit de continuar treballant amb el rigor, la intensitat i cura que caracteritzen des dels seus inicis el programa Interxarxes.

Plenària 8 de febrer 2013

Seminari d'anàlisi de casos: "La temporalitat dels casos"

La sala d'actes del centre Cívic Guinardó es va omplir per assistir a la primera Plenària Interxarxes d'aquell any 2013.

L'acte va constar de dues parts, en la primera **Ramon Almirall**, coordinador del programa Interxarxes va parlar de la "Nova etapa del programa" en la que va situar com a eix de la nostra manera de treballar amb els casos, el que anomenem "*la construcció del cas*" i com després de dotze anys de recorregut, ara el que ens preguntem es quin és el "*temps d'Equip Interxarxes*" que convé a cada cas?

A la segona part es va tractar el tema de "La temporalitat dels casos". La taula va estar coordinada per **Lidia Ramírez**, adjunta a la coordinació del programa Interxarxes i va estar acompanyada per **Marta Treviño**, educadora social de CSS Carmel, **Mónica Pons**, psicopedagoga del INS Ferran Tallada i **Montse Pujol**, directora del Pre-taller Carmel i com convidat el Dr. **Juan Luis Linares**, psiquiatra, terapeuta familiar, Director de l'Escola de Teràpia Familiar de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, i autor de diferents llibres, l'últim dels quals ha estat "*Terapia familiar ultramoderna. La intel·ligència terapèutica*".

Es va presentar el cas d'una família que va ser inclosa a Interxarxes el 2008 arran de les dificultats de la mare per garantir els hàbits bàsics en la seva filla petita, que en aquell moment no assistia assíduament a l'escola. Hi havia manca d'higiene, no volia sortir de casa ni fer res, i tenia importants problemes

d'aprenentatge. La construcció del cas en el equip de professionals d'Interxarxes va posar l'accent més en las potencialitats d'aquesta nena que en les seves mancances, la qual cosa va permetre posar de manifest les habilitats socials de la noia i que ella comencés a donar valor a allò que li és propi, ja que fins aleshores tenia tendència a identificar-se més amb el tret "deficient" de la família.

Les aportacions del Dr. Linares ens van servir per pensar la qüestió de la temporalitat, diferenciant-la d'allò crònic, que és un herència del món mèdic. Així mateix, va afirmar que "en salut mental tots els casos son crònics". Va destacar la "filosofia col·laborativa d' Interxarxes" i va plantejar la construcció del cas com una eina fonamental per al treball amb les persones. Ens va transmetre alguns casos de la seva experiència com a terapeuta familiar que van permetre destacar la funció del tall com a fonamental a l'hora de pensar el temps d'Interxarxes en un cas.

Va haver-hi moltes intervencions des de la sala que ens van dur a concloure amb algunes preguntes diferents a les que ens havien fet al començament, quin és el temps que un subjecte necessita per tancar un cicle?, quin és el temps que necessitem els professionals per consolidar una orientació?

El que vam aprendre sobre el tema de la temporalitat dels casos és que hem d'estar molt atents als detalls que ens indiquen què és el que funciona como a sortida, com a final, com a tall per a un subjecte o per a una família, i també quines són les seves potencialitats, elements amb els quals es podrà construir el cas i possibilitar així una orientació que condueixi fins a una sortida i un final.

Seminari d'actualització de serveis: Projecte Materno-infantil de Cáritas.

L'experiència "*Projecte Materno-Infantil "Mimos"*" ens la presentar **Dolors Arbonés** (Treballadora social de Càritas) i **Lourdes Mantilla** (Psicòloga de Càritas), que van estar acompanyades per **Marta Ponce** (Infermera de H7b) i membre del Comitè Tècnic d' Interxarxes que va fer de coordinadora de la taula.

Ens van explicar que aquest projecte ofereix una atenció simultània a les mares i als seus fills menors de tres anys, amb l'objectiu de donar un suport tant a la mare com al fill i potenciar la "funció materna".

Està adreçat a mares que esperen o han tingut un nadó i es troben en condicions socials, laborals, familiars i econòmiques molt difícils.

La filosofia dels professionals que hi treballen considera prioritari reforçar el vincle mare-fill, potenciant que mare i fill es trobin emocionalment, per això l'actitud dels professionals és constructiva, ja que consideren que recolzant la mare, identificant les seves dificultats, treballant les seves habilitats i potencialitats particulars, serà possible alimentar la seva autoestima i la seva capacitat de ser mare.

El projecte funciona de setembre a juliol amb una estada màxima d'un any tant per a la mare com per al/s fill/s amb possibilitat d'allargar fins a dos anys.

La seva actuació és dins de l'àmbit del districte de Nou Barris, tot i que es pot donar resposta als districtes del voltant.

Per a més informació podeu consultar: http://www.caritasbcn.org/2011_02_24/1842

Taller de mares i pares: “Fer-se gran”

Amb aquest títol volem ressenyar el darrer “Taller de pares i mares” organitzat pel programa Interxarxes

En aquesta ocasió, es va realitzar en el Centre Cívic Guinardó amb una durada de sis sessions els dies: 21 i 28 de febrer, 7, 14 i 21 de març, i 4 d'abril. Va estar conduït per Lidia Ramírez, adjunta a la coordinació del programa Interxarxes amb la col·laboració de Teresa Fernández i Montse Suárez, educadores socials de CSS Guinardó.

Al taller van participar-hi 12 mares i 1 pare, amb fills d'entre 3 i 6 anys, alumnes de l' Escola del Mar, Arc iris, Parc del Guinardó, ACIS Artur Martorell, Pit Roig i Torrent d'en Melis.

Els temes que es van tractar van ser: què fer quan un nen pega, com ajudar un nen a deixar el xumet, com ajudar-lo respecte a les seves pors, com pensar la proporcionalitat dels càstigs.

Del contingut d'aquest taller destacaríem dues qüestions generals importants, la primera va ser expressada per una mare que parlava de les dificultats amb el seu fill, un nen que ella descriu com nerviós i poruc a les nits. El que ella diu és que no “le ha pillado el punto”. El que preocupava a aquella mare era que aquest nen, de 5 anys, sempre va a pegar la seva germana, dos anys més gran. Ens sembla molt important prendre la frase tal i com la diu la mare: “no le he pillado el punto” perquè permet veure com un problema com el pegar, que pot ser general a la infància, no és pot tractar d'una manera general, sinó que s'ha de contemplar atenent la particularitat de cada nen, ja que cada nen que pega ho fa per una causa diferent. Per altra banda, aquesta expressió “no le he pillado el punto” posa l'accent en el que hi ha d'únic en la relació entre una mare o un pare i el seu fill.

En aquest taller, tractem el tema del pegar a partir de l'experiència que ens relata la mare, i el que ens permet veure és que “parlar, ajuda a deixar de pegar”. Es veritat que no és gaire fàcil fer que un nen parli, potser a vegades pensem que ha de fer una dissertació. Un dia que aquest nen va pegar novament a la seva germana, la mare va fer alguna cosa diferent a la que feia habitualment, li va agafar de la mà, se'l va emportar a una altra habitació i va fer amb ell un joc d'endevinar. El nen es va sorprendre i es va tranquil·litzar. Es va poder veure com la mare havia fet el treball de separar al nen del seu malestar i d'aquesta manera li va ensenyar que és més divertit jugar que pegar i a més a

més, produeix millors resultats. Al cap d'uns dies el nen pot respondre a la mare, i, quant li pregunta què li passa, el nen respon “me enciendo”, i podem pensar, després del treball pas a pas que fem al taller, que quant ell sent això, el foc que el crema, va a buscar a la seva germana i amb això aparentment calma el seu malestar. Però només aparentment perquè el que ve a continuació és l'empipament de la seva mare i el seu malestar augmenta.

Per això és important que l'ajudem a fer de la relació amb la germana una relació més lúdica i no tant de rivalitat, i és la mare qui li mostra el camí del joc. Vam posar a prova que parlar ajuda a deixar de pegar. Ja ho va dir Sigmund Freud, el dia que els homes van deixar de tirar-se pedres i fletxes i van començar a insultar-se, es van donar els primer passos cap la civilització i sabem també per Freud, que el nen fa en el curt període de la seva infància tot el recorregut que ha fet la humanitat al llarg de la seva història.

El treball del taller també va donar lloc a preguntar-nos si els nens desitgen “fer-se grans”. Vam posar en joc la pregunta de si aquest és un desig fort i de pes en els nens. I també si aquest és un argument suficient per als pares a l'hora d'aconseguir alguns canvis.

Ens vam fixar que a les escoles, per exemple, quan es castiga a un nen a anar a una classe de nens més petits, això no li agrada. I també ens vam fixar en que els pares usen aquest argument “com que ja ets gran... tal o qual cosa...”

En el taller participava una mare que demana ajuda perquè el seu fill de 5 anys deixi el xumet, explica que sobre tot a la nit és molt problemàtic perquè si perd el xumet es desperta cridant i que, per això, dorm amb 4 xumets.

Apareix una qüestió molt interessant que ens permet pensar en la diferencia que hi ha entre la satisfacció que produeix el xumet i la satisfacció que produeix passar de curs, perquè hi ha una altra mare que explica que la seva filla de 5 anys es posa molt contenta quan li diuen que passarà al curs següent. El que trobem és que “voler ser gran” resulta una fórmula adequada perquè aquest nen que no vol deixar el xumet, el deixi. D'aquesta manera vam comprovar que hi ha una satisfacció en el nen, en el fet de fer-se gran, que compensa la pèrdua de l'objecte infantil i el predisposa per a una satisfacció diferent que té que veure amb el seu creixement. Vam comprovar també com aquet argument, el de “fer-se gran” ajuda als pares a l'hora de fer canvis, i als mateixos nens els ajuda a créixer, a canviar una satisfacció infantil com pot ser el xumet, per una altra com pot ser el passar de curs.

Les mares i el pare van fer una valoració molt positiva del treball fet al taller i van agrair que sigui un espai obert i gratuït

Plenària 24 de maig 2013

Seminari d'anàlisi de casos: “Entrades i sortides dels casos en el programa Interxarxes”

El tema que ens vam proposar treballar en aquesta ocasió, va ser el tema de Les entrades i sortides dels casos al programa Interxarxes i, com sempre, per tractar el tema, vam triar un dels casos inclosos a Interxarxes

Van participar a la presentació del cas: **Fina Borrás**, psicòloga del CSMIJ St. Rafael, **Assumpta Pérez**, treballadora social de CSS Carmel), **Yolanda Pujol**, mestra d'educació especial i tutora de l' Escola Taxonera i **Teresa Hernández**, logopeda del CREDAC de Barcelona. La taula va estar presidida per **Mercè Medina**, psicopedagoga del EAP Horta-Guinardó i la persona convidada en aquesta ocasió va ser **Susana Brignoni**, psicòloga clínica i psicoanalista de la Fundació Nou Barris.

Vam comptar també amb **Teresa Abril**, del EAP Horta-Guinardó, **Júlia Laorden** de CSS Horta, i **Maite Vila**, de l'EAIA d'Horta-Guinardó, que van constituir una Fila 0 aportant importants reflexions en relació a la pròpia experiència.

Un dels eixos que van aparèixer a rel del cas, va ser com pensar els factors de risc a l'hora de plantejar-nos una sortida del cas, i les aportacions de Susana Brignoni ens vam ajudar a posar nom i ordre a diferents factors.

Vam poder avançar en la línia d' “*anomenar el risc*” en cada cas per no quedar atrapats en el llistat de factors de risc dels protocols. Moltes vegades, el que podem pensar com a risc és el fet de la repetició, de que hi ha situacions o comportaments que es repeteixen.

Una manera de tractar el risc de la repetició va ser poder llegir l'element de novetat que apareix en els subjectes i què es posa en comú en les reunions de l'equip del cas, on els professionals tenim l'ocasió per *descompletar l'ideal* de cadascú i veure quin és el temps de cadascú. Aquesta qüestió va servir també per pensar que el temps actual és un temps hiperactiu i això pot afectar als professionals, que corren el risc de treballar per la cronificació dels casos, si no tenim en compte el temps de l'altre

Seminari d'actualització de serveis: “Projecte Sumem en cercle”

Eva Azaña (Educadora social de SSB Taxonera) ens va presentar a **Bàrbara Romero** (Tècnica d'educació de l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Palafrugell) i a **Sergi Fortià** (educador de la UEC), responsables del projecte “*Sumem en cercle*”.

Aquest projecte neix a la UEC (Unitat d'Escolarització Compartida) i el que es planteja és engegar un projecte formatiu intergeneracional amb la implicació de cinc parts: els alumnes de la UEC, les escoles bressol municipals, el Casal de

gent gran, l'AMPA de l'escola bressol i els alumnes de PTT del municipi de Palafrugell.

La idea consisteix en incorporar en el currículum acadèmic dels alumnes de la UEC un temps de pràctiques en el que cadascuna de les cinc parts hi participa amb l'objectiu de compartir els seus coneixements i experiències amb les altres.

Aquesta proposta es porta a terme a partir de la metodologia aprenentatge i servei en la qual totes les parts sumen. Així, per una part els alumnes de la UEC van a les escoles bressol i s'ocupen dels nens i nenes durant un temps setmanal. En aquest context l'alumne es situa en una posició diferent i es l'encarregat d'educar i ajudar als més petits.

L'experiència està tenint resultats molt positius, enfortint els lligams emocionals. Com a contrapartida els alumnes de la UEC reben diverses sessions per part dels alumnes que estan cursant el PTT a les quals els expliquen el que estan fent i comparteixen els seus coneixements.

Amb el casal de gent gran també els alumnes de la UEC dediquen una part de les seves pràctiques a tenir cura d'una persona gran .

Els pares de l'escola bressol també aporten el seu bagatge i realitzen activitats amb els joves de la UEC. El resultat de tot aquest procés es la generació d'aprenentatges a partir de la suma de totes les parts implicades .

La finalitat última del projecte és millorar els serveis de la comunitat a partir de la pertinença i l'arrelament de totes les parts que intervenen.

Podeu ampliar la informació sobre el projecte a:

<http://www.youtube.com/watch?v=A5La1cyNC7M>

PROPERES CITES

VIII Fòrum Interxarxes - Diputació Barcelona

“Com abordar els fenòmens de violència familiar des del treball en xarxa?”

11 d' octubre de 2013 de les 9.15 - 14.15h

Espai Francesca Bonnemaison

Plenària Interxarxes : Seminari d'Anàlisi de casos i Seminari d'Actualització de Serveis

31 de gener de 2014 de les 9.15 - 12.30h

MATERIALS

¿Cómo podemos beneficiarnos del trabajo en red?

Seminario impartido por el autor en junio de 2013 en la Universidad de Deusto (Bilbao)

http://www.3sbizkaia.org/Archivos/Documentos/Enlaces/1443_OTs_ekaina.pdf

Hoy las prácticas de red muestran, en muchas ocasiones, algunas de las características típicas de la nueva sociedad de la información y de sus tecnologías: muchas veces su ciclo de existencia es tan efímero como su emergencia fulgurante. Se ponen en marcha con un gran entusiasmo y con la voluntad de trascender y alcanzar un amplio abanico de objetivos, ámbitos de actuación y resultados. Pero la realidad es que en muchos casos estos proyectos no pasan de su etapa de puesta en marcha. Luego van perdiendo fuerza hasta desaparecer sin dejar rastro o bien permanecen en un permanente *stand by*.

Hacer sostenible una práctica de red supone tener claro un principio axiomático: hace falta que cada cual, destinatarios (familias, sujetos), responsables institucionales y profesionales, encuentre su beneficio. Éste puede ser diverso e incluso diferente para cada cual. A veces se trata de una mejora de la calidad asistencial que se traduce en una mayor eficacia de la intervención que evita costes graves (personales, familiares, sociales, económicos) como es el caso de situaciones donde el trabajo en red permite evitar un internamiento de un menor en un centro residencial.

Otras veces este beneficio se experimenta como mejora sustancial de la cooperación entre los servicios y profesionales que intervienen. Esta cooperación, que supera una conflictividad estéril, puede venir acompañada de una reducción de la angustia del profesional que, al trabajar en solitario, está más expuesto a situaciones de crisis (*burn-out*). Y supone, además, para los responsables institucionales, una importante ayuda en la implementación de programas asistenciales transversales.

El aumento del conocimiento, sea del caso o la situación donde se interviene o bien de la propia metodología del trabajo en red, es un beneficio que incide de manera directa en el tratamiento del malestar del profesional que, de este modo, lo reduce traduciendo los interrogantes, que causan el malestar, en hipótesis de trabajo compartidas. Buscar el beneficio del trabajo en red es pues una exigencia a todos los niveles: metodológica, organizativa y ética.

Nuestro punto de partida: una realidad compleja

Hoy disponemos de muchos datos (estudios, estadísticas,) sobre las temáticas que abordamos. Tenemos también bastantes interrogantes sobre el significado de nuevas conductas, como es el caso del uso –y a veces el abuso– que hacen los jóvenes de las nuevas tecnologías de la comunicación. También nos

interrogamos sobre la idoneidad de los recursos que ponemos en marcha y de los ya existentes (salud mental, educación, atención social). Finalmente, la eficacia de nuestras metodologías también nos ofrece dudas. Son interrogantes que han estado siempre pero que en cada momento plantean nuevas preguntas.

Finalmente, pero no menos importante, hay que contar con los afectos que nuestra práctica produce y que se manifiestan en el cuerpo: entusiasmo, suficiencia, impotencia, angustia, incertidumbre. Son vivencias subjetivas, y por eso variables y particulares, pero son vivencias claves por su incidencia.

La conversación como una nueva pragmática de la acción

Cuando falta **La** verdad –entendida como la palabra última y definitiva - nos hace falta una conversación sobre las acciones posibles, donde el poder de la palabra toma el lugar del fundamento. Si hoy proliferan los comités de ética es porque ya no disponemos del oráculo que pronuncia la sanción definitiva y hace falta, pues, que conversemos a partir de una ética de las consecuencias que se rige por la pragmática y no por las buenas intenciones.

Esta conversación que tenemos que promover tiene hoy un modelo en expansión: las redes sociales (*Facebook*, *Twitter*) que facilitan un tipo de conversación con algunos rasgos básicos. El principal es que el cuerpo se escabulle produciendo una pseudo intimidad (se puede decir cualquier cosa sin hacerse responsable de ello) y de paso se ahorra el compromiso. Es por eso que esta conversación online está llena de llamadas “perdidas”, citas que no llegan a término o finalizan pronto con decepción.

¿Quién es nuestro verdadero partenaire en este “encuentro”? Podemos estar seguros que no es el otro, sino nosotros mismos y por eso parece más un monólogo narcisista que no un diálogo con dialéctica. El trabajo en red para nosotros, extraído de nuestra experiencia de *Interxarxes* es una conversación de otro tipo. Lo podríamos definir cómo: “organizar una conversación interdisciplinaria con el fin de orientarnos y sostenernos en nuestra tarea (casos, proyectos, institución)”.

Una definición minimalista pero que ya incluye todos los aspectos básicos:

- La **organización** como clave ante la espontaneidad y el voluntarismo
- La **inter-disciplinarietà** como patrón de relación inter-profesional
- La **orientación** como finalidad primordial del trabajo compartido
- El **sostenimiento** como beneficio secundario de esta cooperación

Por eso si tuviéramos que establecer los mínimos requisitos para decir de una praxis que es un verdadero trabajo en red, tendríamos que encontrar en el modelo de conversación que mantienen los profesionales los siguientes rasgos:

- **Cara a cara**: la presencia del otro no es sustituible, si bien las TIC's resultan muy útiles para intercambiar información (no para producir saber).
- **Constante y regular**: sólo la continuidad da sentido a la actuación.

- **Alrededor de un Interrogante:** el eje de la construcción del caso tiene que partir de aquello que no sabemos y causa nuestra conversación.
- **Global y singular:** nos hacemos una representación compartida de la situación (familia) sin olvidar la posición y singularidad de cada miembro.
- **Poner por escrito** el proceso y los acuerdos: escribir es ya ordenar los elementos, priorizar acciones y formalizar el compromiso colectivo.

Esta tarea, para que tenga continuidad, hay que complementarla con la coordinación y el liderazgo, como vectorización de los esfuerzos colectivos, y con el apoyo institucional que asegura el reconocimiento y la estabilidad del equipo de trabajo.

Se trata de una práctica colaborativa a impulsar tanto desde lo público como desde las organizaciones del Tercer sector ya que el eje es la interdisciplinariedad y la transversalidad. Es a partir de un consenso entre los participantes que se debe configurar el organigrama y los flujos de comunicación.

José R. Ubieto Pardo

Psicólogo clínico y psicoanalista.

Ha sido coordinador del Programa Interxarxes (2000-11)

Referencias:

Ubieto, J.R. (2009). *El trabajo en red. Usos posibles en educación, salud mental y atención social*, Barcelona: Gedisa.

Ubieto, J.R. (2012). *La construcción del caso en el trabajo en red. Teoría y práctica*. Barcelona: EdiUoc.

Redacció Infox@rxes 23: Ramon Almirall, Artur Acevedo, Eva Azaña, Marta Ponce, Lúdia Ramírez, José R. Ubieto.

Fotos: Helena Santacana i Artur Acevedo